

Journal of Innovative Research in Social Studies | Sosyal Bilgilerde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jirss>

Cilt/Volume: 5 Sayı/Issue: 2 Yıl/Year: 2022

Yaratıcı Dramanın İlkokul 4. Sınıf İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersinde Kullanılması

The Use of Creative Drama Course in Primary 4th Grade Human Rights, Citizenship and Democracy

Yazar Bilgisi / Author Information

Ferhat ALATAŞ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Rize/Türkiye
Graduate Student, Recep Tayyip University, Institute of Social Sciences, Department of Turkish and Social Sciences Education, Rize/Türkiye
ferhatalatas38@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1143-7369>

İlhan TURAN

Prof. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Rize/Türkiye

Prof. Dr., Recep Tayyip Erdoğan University, Education Faculty, Social Studies Education Department, Rize/Türkiye
ilhan.turan@erdogan.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5690-8550>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received : 27.11.2022

Kabul Tarihi / Accepted : 26.12.2022

Yayın Tarihi / Published : 30.12.2022

Atıf / Cite

Alataş, F., ve Turan, İ. (2022). Yaratıcı dramının ilkokul 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde kullanılması. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 5(2), 155-174. <https://doi.org/10.47503/jirss.1210728>

Yaratıcı Dramanın İlkokul 4. Sınıf İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersinde Kullanılması¹

The Use of Creative Drama Course in Primary 4th Grade Human Rights, Citizenship and Democracy

Özet

Bu araştırmada, insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde akademik başarı ve öğrencilerin etkin vatandaş olarak yetiştirmede, yaratıcı drama tekniğinin önemi ve etkileri araştırılmıştır. Araştırmanın uygulaması, 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılı'nda Kayseri İli Kocasinan İlçesi'nde bir ilkokulda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın deney grubunu 23 kontrol grubunu 24, 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada karma yöntemin açıklayıcı ardışık deseni tercih edilmiştir ve deney ve kontrol gruplu yarı deneysel çalışma yapılmıştır. Araştırmanın, nicel bölümünde ön test-son test uygulamaları yapılmıştır. Yaratıcı drama kullanarak hazırlanan ders planları aracılığı ile deney grubunda uygulama yapılırken, kontrol grubunda müdahalesiz öğretim yapılmıştır. Araştırma bir plan dahilinde 6 hafta sürmüştür. Öğrenci başarı testi ve etkin vatandaşlık ölçeğinden alınan veriler yorumlanmıştır. Bunun yanında yaratıcı drama uygulamaları hakkında deney grubu ilkokul öğrencilerinin görüşleri nitel yöntem çerçevesinde alınmıştır. Araştırma bulgularına göre, yaratıcı dramanın insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde öğrencilerin akademik başarısına etkisine ilişkin anlamlı fark bulunmamıştır, fakat başarı puanlarında artış olmuştur. Etkin vatandaşlık testinden elde edilen bulgularda da benzer durum söz konusudur. Nitel verilerden elde edilen bulgular yaratıcı dramanın olumlu yönlerine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etkin vatandaşlık, İnsan hakları, Yaratıcı drama, Yurttaşlık

Abstract

In this research, the importance, and effects of creative drama technique on academic success in human rights, citizenship, and democracy course and on raising students as active citizens were investigated. The implementation of the research was conducted in a primary school in Kocasinan District of Kayseri Province in the 2017-2018 Academic Year. The study consists of twenty-three experiment group students, and twenty-four control group students. In the research, explanatory sequential design of the mixed method was preferred, and a quasi-experimental study was conducted with experimental and control groups. In the quantitative part of the research, pre-test-post-test applications were made. While the application was made in the experimental group through the lesson plans prepared using creative drama, the control group was taught without intervention. The research lasted for 6 weeks within a plan. The data obtained from the student achievement test and the effective citizenship scale were interpreted. In addition, the opinions of the experimental group primary school students about creative drama practices were taken within the framework of the qualitative method. According to the research findings, there was no significant difference in the effect of creative drama on the academic success of students in the human rights, citizenship, and democracy course, but there was an increase in the success scores. There is a similar situation in the findings obtained from the effective citizenship test. Findings from qualitative data draw attention to the positive aspects of creative drama.

Keywords: Human rights, Citizenship, Active citizenship, Creative drama

¹ Bu çalışma birinci yazar tarafından ikinci yazar danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

İnsan hakları ve demokrasi birbirinden ayrılması mümkün olmayan iki önemli unsurdur. Bir yerde demokrasi ne kadar geliştirilirse o yerin insan hakları da o ölçüde gelişir (Ulubey, Gözütok, 2016). Demokrasi, toplumlarda insan haklarına önem verilip, saygı gösterilmesi ve güçlendirilmesi ile sürdürülebilir (Gülmez, 2001).

İnsan hakları eğitimi kişilerin haklarını bilmelerini, onları kullanmalarını, korumalarını sağlarken diğer yandan kişilerin haklarını geliştirmelerini sağlamak için verilen eğitim olarak tanımlanır (Karaman-Kepenekçi, 2008). İlkokul 4.Sınıf dersinde İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersinde üniteler 1. İnsan olmak, 2. Hak, özgürlük ve sorumluluk, 3. Adalet ve eşitlik, 4. Uzlaşma, 5. Kurallar, 6. Birlikte yaşama adı altında 6 üniteye toplanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı, insani değerleri benimseyen, hak ve özgürlükleri kullanmak için bütün sorumlulukları kabul eden, her türlü ortamda adaleti ve eşitliği savunan, bireyler yetiştirmeyi ön görmüştür (MEB, 2018).

Demokratik toplumlarda, bütün vatandaşlardan görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi, demokratik davranışları benimsemesi beklenmektedir. Demokratik düşünceyi felsefe edinen kurumlar, insanlarına insan hakları ve demokrasi eğitimi vererek, sorumluluk duygusuna sahip, hak ve özgürlüklere değer veren bireyler yetiştirmek için çaba sarf etmektedir. Vatandaşlık eğitiminin amaçlarına erişmesi öğrencilerin, kendini ilgilendiren sosyal konularda fikir oluşturabilmesine (Guérin, Ploeg ve Sins, 2013), her alanda önemli roller üstlenebilmesine ve ayrıca hiçbir ayrımı yapmaksızın bütün insanlara saygılı ve ölçülü olmaya bağlıdır.

Demokrasi eğitimi, öğrenci ve öğretmenler arasında bilgi akışında, beraber hareket etmeyi ön gören, öğrencilerin değerlerine ve kişiliğine özen gösteren eğitimidir (Oğuzkan, 1981). Demokrasi için eğitim ile yasalara saygılı, insan hakları ve özgürlükleri benimsemiş, sorumluluklarını anlayan demokratik değerleri benimseyen ve koruyan vatandaşlar yetiştirmeyi amaç edinmiştir (Gülmez, 2001). Günümüz demokrasi anlayışının özünde insan haklarının ve özgürlüklerinin tanınması, korunması kollanıp güçlendirilmesi vardır. Hakların kullanılabilmesi için bireyin, kendini etkin bir vatandaş olarak benimsemesi gerekmektedir. Bu nedenden dolayı "insan hakları eğitimi" demokrasi eğitiminin bir parçası olarak düşünülmektedir (Kondu, Sakar, 2013).

Bireylerin tercihler yaparken, başkalarının haklarına saygı duyması ve çatışmalarını çözüme kavuşturması etkin vatandaşlığın temel kuralıdır. Zira küresel açıdan sorunlara bakma, sistematik ve eleştirel düşünme, çatışmaları hiçbir şiddete girmeden çözüme gibi özellikler, etkin vatandaşlığın temel özellikleri arasında yer almaktadır (Hicks, 2001'den akt. Güven, 2011). Diğer yandan etkin vatandaşlardan inanç ve değerlere dönük düşüncelerinde oldukça hoşgörülü olması beklenmektedir (Sunal ve Haas, 2002'den akt. Kansu, 2015).

Eğitim sayesinde bireylerin algılama, gözlem, farklı düşünme ve değerlendirme yapabilme yetenekleri geliştirilmelidir. Bu yönü ile eğitimde yaratıcı dramının kullanılması öğrencilerde söz konusu özelliklerin oluşturulmasına veya geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle gerek okul gerekse okul dışı ortamlarda yaratıcı dramının uygulanması öğrencilerin eğitsel yönden gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Yaratıcı drama, bir metne bağlı olmaksızın, insanların kendi yaratıcılıklarından yola çıkarak ortaya çıkardıkları, özgün düşüncelerini öznel anılarını, eylem niteliklerini doğaçlama yapma ve canlandırma biçimi olarak tanımlanmaktadır. (San, 1998). Bu nedenle özellikle bütün insanlarda var olan yaratıcılık yeteneğinin ortaya konmasında yaratıcı dramının etkisinin son derece yüksek olduğu söylenebilir. Yaratıcı drama, etkili bir öğretim biçimi, sanatsal eğitim alanı ve kendine özgü bir disiplin olarak bireylerin

21.Yüzyılda kendini özgürce ifade edebilen, grup çalışmalarına açık, yaratıcı bireyler olmalarında etkili olacak bir yaklaşımdır (Üstündağ, 1998). Yaratıcı dramanın önemli özelliği, birliktelik oluşturma, katılım ve paylaşımlarda bulunmaktır. Ekip çalışmaları yaratıcı drama etkinliklerinin temel parçasını oluşturur ve ekip çalışmalarına katılım sürecinde gönüllülük esastır (Adıgüzel, 2006; Aksarı, 2005). Yaratıcı drama uygulamalarında sıra halinde aşağıdaki aşamalar takip edilmektedir.

Isınma Aşaması

Dramada, katılımcının bulunduğu ortama ve birlikte olduğu gruplara uyum sağlama, ileriki çalışmalara dönük kurulacak ilişkiyi belirleme ve bedenini çalışmalara hazırlamak için gerçekleştirilen ön egzersizler “ısınma” aşamasını oluşturur (Akoğuz ve Akoğuz, 2011). Isınma aşamasında, kişinin kendisini ve diğer grup arkadaşlarını tanıma, etkili iletişim kurma, ikili etkileşimden daha çok insanlar ile etkileşim ve iletişim içerisinde bulunulması, sözlü olarak kendini anlatan ifadeler kullanılır ve nihayetinde oyun aşamasına geçilerek yaratıcı drama ilerletilir (San, 1998).

Grupların canlandırmada yapacakları rollerin belirlenmesi, kullanılacak malzemelerin tespiti ve bu malzemeleri edinilmesi, canlandırma ortamının uygun bir şekilde hazırlanması da bu aşamada yapılır. Gerekli katılımı sağlamak için bu ısınma aşamasında özellikle oyunların eğlendirici yönünden yararlanılsa da burada asıl amacın eğlenme olmadığı, diğer aşamalara geçmek ve o aşamalarda yararlanmak için yapılacak etkinliklerden için sadece biri olduğunun katılımcılara hatırlatılması gerekmektedir (Adıgüzel, 2006).

Canlandırma

Canlandırma bir insanın kişiliğine bürünüp onu oynama ve geçmişten bir durum ve olayı yaşatma çabasıdır. Canlandırmalar bireysel olabileceği gibi ikili ya da daha fazla küçüklü büyüklü gruplar oluşturarak da yapılabilir. Canlandırma aşamasında, rol yapma ve doğaçlama gibi yaratıcı dramaya özgü teknikler devreye sokulmalıdır. Bu aşama, katılımcıların etkin hareket ettiği ve ele alınan konuların sürece bağlı olarak şekillenip oluştuğu aşama olması ile dikkat çekmektedir. Bu aşamada rol oynama ve doğaçlama gibi tüm etkinliklere ait canlandırmalar, değerlendirmeler paylaşımlar, değerlendirmeler, onların izleyenlerinde yarattığı etkiler dikkate alınarak yapılır. Canlandırma etkinlikleri bireysel ya da gruplar halinde gerçekleştirilebilir (Adıgüzel, 2006).

Değerlendirme – Tartışma

Yaratıcı drama çalışmalarının ortaya çıkardığı sonuç ve durumların değerlendirilip tartışıldığı aşamadır. Bu aşamada üretilen yaratıcı dramaya ilişkin düşünce ve duygular bir bütün halinde paylaşılır, eğitsel kazanımların ne ölçüde gerçekleştirildiği nasıl bir sonuca ulaşıldığı yönünde tartışmalar yapılır. Bu aşamada sürecin nasıl bir algı oluşturduğu canlandırma esnasında oluşan durumlar üzerinde görüş alışverişi yapılır. Öğrenilen bilgilerin ne ölçüde kazanıma dönüşeceği, buradaki yaratıcı drama yaşantılarının gerçek yaşantılar söz konusu olduğunda yol göstericiliğe olan katkı derecesi değerlendirilir (Adıgüzel, 2006).

Sonuç olarak, yaratıcı drama öğrencilere kendini tanıyarak, grup hareketliliğinden zevk alarak, oyun oynayarak, yaparak, yaşayarak, eleştirerek, sorgulayarak, tartışarak gerçekleştirilen öğrenme ile çok boyutlu öğrenme imkânı sunmaktadır. Öğretmenin tek taraflı bilgi dayatmasından daha ziyade, öğrencilerin çok boyutlu eğitim almasını ön görür, derslerde etkin öğrencilikler, iletişim becerileri, yaratıcı geliştirme gibi pek çok doğal bir öğrenme ortamı yaratıcı drama etkinlikleri ile sağlanabilir. Bu kapsamda düşünüldüğünde, yaratıcı dramayı bir

dersin işlenmesi sırasında kullanmak nitelikli öğretime katkı sağlarken, öğrencilerin de olumlu kişilik geliştirmelerine destek sağlamış olur.

Milli Eğitim Bakanlığı temel eğitim yeni sosyal bilgiler öğretim programında “etkin vatandaşlık” isminde bir öğrenme alanı bulunmaktadır. Bu öğrenme alanında vatandaşlık kavramına ve ayrıca etkin vatandaşların toplumdaki rollerine dikkat çekilmektedir. (MEB, 2018). Günümüzde sosyal olaylar ve sorunlar nedeniyle bireylere daha fazla sorumluluklar düşmekte, bu durum ise etkin vatandaşlık kavramının önemini artırmaktadır (Değirmenci, Eskici, 2019). Zira etkin vatandaş olan insanların sorumluluklarını daha iyi bir şekilde yerine getireceği düşünülmektedir.

Çalışmanın Önemi

Gerek yaratıcı dramının özelliklerinin çeşitli derslere yansımalarına dönük (Güven 2005; Günaydın, 2008; Aykaç ve Adıgüzel, 2011; Kaf, 2017; Sever ve diğerleri 2009; Çetinkaya-Aydoğdu, & Kirpik, 2021) gerekse etkin vatandaşlığın derslere yansımalarına dönük (Faiz ve Avcı 2018; Söğüt ve Polat 2020; Kavak ve İlhan 2021; Dere ve Akdeniz 2021) çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte ilkökul İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersine dönük çalışmaların da var olduğu görülmektedir (Gürel 2016; Kaçar ve Kaçar, 2016; Aslan ve Aybek, 2018; Çarıkçı 2019; Karali ve Adıgüzel, 2021). Bu dersin hayata dair gerçekleştirilebilmesi için bireylerin etkin birer vatandaş olması gerekir. Hem bu dersin öğretiminde hem de bireylerin etkin bir vatandaş olarak yetiştirilmesinde etkili olabilecek öğretim yöntemlerinden biri de yaratıcı dramadır. Alanyazın araştırıldığında yaratıcı dramının hem etkin vatandaşlık hem de insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinin işleyişine dönük bir çalışma bulunmamaktadır. Çalışma bu yönü ile alanyazındaki boşluğu doldurma adına önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinin, bir ünitesi olan Hak Özgürlük ve Sorumluluk- Adalet ve Eşitlik ünitesinin yaratıcı drama ile işlenmesinin akademik başarıya ve etkin vatandaş oluşturmaya etkisi araştırılmıştır. Bu çalışmanın alt amaçları şunlardır.

İlkokul 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi (İHYD) dersinde hak, özgürlük ve sorumluluk- adalet ve eşitlik ünitelerinde yaratıcı drama teknikleri ile dersin yürütüldüğü deney grubu öğrencileri ile bu tekniklerden bağımsız hareket edildiği kontrol grubu öğrencileri arasında ön test etkin vatandaşlık ölçeği açısından anlamlı bir fark var mıdır?

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin etkin vatandaşlık ölçeği son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney gurubu öğrencilerinin Yaratıcı drama etkinlik ve uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırmada karma yöntem kullanılmış olup, bu yöntem nicel ve nitel araştırma verilerinin bir arada kullanılmasını kapsamaktadır (Creswell, 2013). Bu çalışmanın deseninde, açıklayıcı ardışık desen bulunmaktadır. Açıklayıcı ardışık desende önce nicel veriler toplanıp analiz edildikten

sonra nitel veriler toplanır. Buradaki amaç çalışmanın etkililiğini artırmaktır (Creswell ,2013). Bu çalışmada, araştırma amaçlarını kapsayacak nitelikte öntest-sontest gruplu yarı deneysel araştırma modelinden yararlanılması öngörülmüştür. Nicel verileri çözümlenmek ve yorumlamak için ön test son test kontrol gruplarının bulunduğu yarı deneysel desenden yararlanılmıştır. Çalışma süresince edilen nicel bulguların yorumlarını nitel veriler ile destekleyebilmek için deney grubundaki öğrencilere yarı yapılandırılmış sorular sorularak onların görüşleri alınmıştır. Karma yöntemde, nicel ve nitel sonuçların birbirlerini destekleyecek nitelikte çözümlenerek çıkarımlarda bulunulması söz konusudur (Creswell, 2017). Deneysel desende ise asıl amaç, sebep sonuç ilişkisini dikkate alarak kontrollü bir değişime gitmektir (Karasar, 2018). Araştırmanın nitel kısmında görüşme tekniği formu kullanılmıştır. Bu formu kullanmadaki amaç, bir konu üzerinde öğrencilerin düşüncelerini belirlemektir (Karataş, 2021). Bu çalışmada da öğrencilerden elde edilen verileri yorumlamak ve değerlendirebilmek için görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel veriler yaratıcı drama etkinliklerinin değerlendirilmesi için oluşturulan görüş formunun deney grubu öğrencilerine uygulanması yolu ile elde edilmiştir. Bu teknik ile nicel olarak elde edilen verilerin yorumsal gücünü artırmak amaç edinilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Kayseri Kocasinan İlçesi'ndeki bir ilkokulda öğrenim gören 4.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunda 23 deney, 24 kontrol grubunda öğrenci bulunmaktadır. 2017-2018 eğitim- öğretim yılında gerçekleştirilen çalışmada kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabılır durum örnekleme araştırmacının hedef evrenden örneklemini oluşturmak için ulaşabileceği en kolay öğelere yönelmesi yöntemidir (Baltacı, 2018). Araştırmanın öncesinde, Kocasinan İlçesi'nin Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşme gerçekleştirilerek ve okul yöneticileri ve öğretmenlerin gönüllüğü göz önüne alınarak okul ve sınıflar tespit edilmiştir. Uygulamanın yapılması için belirlenen dördüncü sınıf seviyesindeki iki farklı sınıfa araştırmacı tarafından tasarlanan etkin vatandaşlık ölçeği ve akademik başarı testi ön test olarak uygulanmıştır. Ayrıca demografik bilgilerin tespiti amacıyla öğrencilerden kişisel bilgi formlarını da doldurmaları istenmiştir. Böylece deney ve kontrol gruplarının demografik özellikleri ve akademik başarı düzeyleri açısından denk olması sağlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Akademik başarı testi, araştırmacı tarafından yapılmış olup, öğrencilerin insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde, "hak, özgürlük ve sorumluluk- adalet ve eşitlik ünitelerinde akademik başarılarını ölçebilmek için tasarlanmıştır. Bu amaçla önce 45 soruluk bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu havuz soruları, 3 akademisyen, 2 Türkçe eğitimi uzmanı ve 4 sınıf öğretmenine inceletirilmiş bunlar üzerinde gerekli düzeltmeler yapılarak pilot uygulama testi oluşturulmuştur. Diğer taraftan, belirlenen süre için soru sayısının fazla olması ve diğer sorularla fazla benzerlik taşıması kapsam geçerliliğini olumsuz etkilemesinden dolayı uzman görüşleri doğrultusunda 14 soru (4,9,10,11,14,24,25,28,29,30,35,38,44,45) testten çıkarılmış ve pilot test oluşturulmuştur. Testin pilot uygulaması Kayseri'de üç ortaokulda 133 5. sınıf öğrencisi ile yapılmıştır. 5.Sınıfların pilot olarak seçilmesindeki amaç ilgili konuları bir bütün halinde işlemiş olmalarıdır. Böylelikle soruların öğrencilere uygunluğu sağlanmaktadır. Soruların madde ayırt edicilik ve güçlük indeksleri %27'lik alt ve üst gruplardaki puanlar (Büyüköztürk vd., 2012) dikkate alınarak testin güçlük düzeyi belirlenmiştir. Bu kapsamda, madde ayırt edicilik ve güçlük değeri 0.20'nin altında kalmış olan 1 soru başarı testinden elenmiştir. Böylelikle nihai başarı testi 30 sorudan meydana getirilmiştir. Başarı testinin değerlendirilmesi doğru cevaplara 1 (bir), boş

ve yanlış cevaplar ise 0 (sıfır) puan verilerek değerlendirilmiştir. Akademik başarı testi geliştirilirken Bloom taksonomisi basamaklarına göre değerlendirilmesi yapılmıştır ve nihai testin KR 20 güvenilirlik katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır.

Etkin vatandaşlık ölçeği insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde ilkökul öğrencilerinin etkin vatandaşlık seviyesini tespit etmeye yönelik olarak kullanılmıştır. Kansu ve Öksüz (2014) tarafından geliştirilen bu ölçek için gerekli izinler alınmıştır. Bu ölçek 25 maddeden oluşmakta olup likert tipi bir ölçektir. Ölçek maddelerine, 4=Tamamen Katılıyorum, 3= Katılıyorum 2=Katılmıyorum, 1=Hiç katılmıyorum şeklinde puan verilmiştir. Ölçekte 6 madde (11, 12, 13, 14, 15, 16) olumsuz maddeleri oluşturmuştur. Ölçeğin geçerliliğini saptamak için doğrulayıcı faktör analizi sonuçları kullanılarak yapısal geçerlilik sağlanmıştır. DFA sonrasında 25 maddeden oluşan ölçeğin yapısına ilişkin ki-kare değeri 355,46 serbestlik derecesi ise 269 olarak bulunmuştur. Kikare/ serbestlik derecesi değerine bakıldığında 2'nin altında yer aldığı faktörel yapıyı desteklediğini yazarlar belirtmektedir. ($\chi^2/sd= 1.32$). İlgili araştırmacılar, ölçeğin güvenilirlik analizini alpha değeri .86 olarak hesaplamışlardır. Bu çalışmanın ise Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,74 olarak saptanmıştır. Söz konusu güvenilirlik değeri ölçeğin bu çalışmada kullanılabilmesini mümkün hale getirmektedir. Özdamar (1999)'a göre 0.74 orta güvenilirlik katsayısı içerisinde yer almaktadır.

Çalışmada nitel veriler olan Yaratıcı Drama Değerlendirme görüş formu öğrencilerin yaratıcı drama ile yapılan öğretim ile ilgili görüşlerini içermektedir. Bu kapsamda öğrencilere 6 yarı yapılandırılmış soru sorulmuştur. Bu görüş formu uygulanması çalışma bitiminde deney grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Nicel Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel verileri bir istatistiksel paket programında değerlendirilmiştir. Nicel verilerin analizinde, başarı testinin ve etkin vatandaşlık ölçeği verilerinin nasıl analiz edileceğine ilişkin normallik testlerinin sonuçları alınmıştır (Tablo 1).

Tablo 1

Normallik Testi Analizleri

Test Türü	Gruplar	Çarpıklık	Basıklık
Başarı Testi	Deney ön test	-,083	-1,445
	Kontrol ön test	-,074	-1,286
	Deney son test	,282	-,1035
	Kontrol son test	-,486	-,949
Etkin Vatandaşlık Ölçeği	Deney ön tutum	,378	-,174
	Kontrol ön tutum	,442	-,257
	Deney son tutum	-1,046	1,521
	Kontrol son tutum	,017	-1300

Tablo 1 incelendiğinde, etkin vatandaşlık ölçeği ve başarı testlerinde basıklık ve çarpıklık ve değerleri -1,445 ve +1521 arasında olduğu ve normal bir dağılımın söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Bu değerler, -1.96 ve +1.96 aralığında ise dağılımın normal olduğu var sayılmaktadır (Can, 2014). Bu değerler göz alınarak nicel verilerin analizinde bir parametrik analiz tekniği olan bağımsız t-testinden yararlanılmıştır.

Nitel Verilerin Analizi

Uygulama sürecinin tamamlanmasının ardından yaratıcı drama tekniği çerçevesinde gerçekleştirilen öğretim süreci ve uygulanan etkinliklere ilişkin olarak deney grubunda yer alan öğrencilerin görüşlerini öğrenmeye dönük yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Bu formdan elde edilen nitel veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, “sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunmadır (Tavşangil ve Aslan, 2001). Nitel veriler kategori ve kodlar oluşturularak değerlendirilmiştir. Nitel verilerde güvenliği sağlamak amacı ile öğretim üyesi ve araştırmacı nitel verileri ayrı ayrı kodlamışlar daha sonra bunların kıyası yapılmıştır. Başka bir ifade ile çalışmada nitel veriler olan Yaratıcı Drama Değerlendirme görüş formundaki veriler Miles ve Huberman’ın (1994) geliştirdiği formül (Görüş Birliği/(Görüş Birliği+ Görüş Ayrılığı) x 100) ile hesaplanmıştır. Değer %91 olarak saptanmış olup formun görüşme formu çözümlemesinin güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Bu araştırmanın etik izni, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 11/11/2022 tarihli ve 2022/227 sayılı kararı ile alınmıştır.

BULGULAR

Bulgular, araştırma alt problemleri dahilinde sıra ile verilmiştir.

İlk önce deney ve kontrol grubunun etkin vatandaşlık ölçeğinin ön test sonuçlarına bakılmıştır. Bu amaçla yapılan bağımsız t-testinin sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Etkin Vatandaşlık Ölçeği Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Guruplar	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Deney	23	62,21	6,94	45	0,38	0,705
Kontrol	24	61,50	5,94			

Tablo 2 incelendiğinde, deney ve kontrol grubunun etkin vatandaşlık ölçeğinde ön test ve son test uygulamaları sonrasında puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($t(45)=.38$; $p>.05$). Bunun yanında deney grubunun etkin vatandaşlık ölçeği ortalama puanı (62.21) kontrol grubunun ise (61.50) olup aralarında küçük düzeyde kontrol grubunun lehinde (0,71) puan farkının olduğu görülmektedir. Her iki grup arasında, anlamlı bir farkın olmaması küçük bir farkın bulunması, gruplar arasında iç geçerliliğin sağlandığının kanıtıdır. Buradan hareketle deney ve kontrol grubunun denk gruplardan oluştuğu söylenebilir.

Yaratıcı drama tekniği uygulama süreci sonunda uygulanan “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin etkin vatandaşlık ölçeği son testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık var mıdır?” alt problemine ilişkin bağımsız t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3

Deney ve Kontrol Grubu Etkin Vatandaşlık Ölçeği Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Guruplar	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Deney	23	87,17	7,91	45	1,51	0,138
Kontrol	24	83,54	8,55			

Tablo 3'e bakıldığında, deney ve kontrol gruplarının etkin vatandaşlık ölçeği son test sonuçlarında da anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$t(45)=1,51; p>05$]. Bununla birlikte deney grubunun etkin vatandaşlık ölçek puan ortalamaları kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır ($87,17>83,54$). Bu puan farkından hareketle, deney grubunda yaratıcı drama tekniklerinin kontrol grubuna oranla daha yüksek puanlar almasına neden olduğu yargısına ulaşılabılır.

İHYD dersinin yaratıcı drama tekniği uygulama öncesinde yapılan "Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı ön testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık var mıdır?" alt problemine dönük bağımsız t-Testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Deney ve Kontrol Grubu Akademik Başarı Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız t-testi Sonuçları

Guruplar	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Deney	23	14,07	5,04	45	-0,187	0,852
Kontrol	24	15,00	4,51			

Tablo 4'te görüldüğü üzere yaratıcı drama tekniği uygulamalarından önce deney ve kontrol grupları akademik başarı ön test sonuçlarından anlamlı bir fark [$t(45)=-0,187, p>.05$] ortaya çıkmamıştır. Aradaki puan farkı da çok az düzeyde olduğu görülmektedir. Kontrol grubu ($x=15,00$), deney grubu ise ($x=14,07$) olarak saptanmıştır. Bu özellik, araştırmamızın iç geçerliliğinin sağlandığına dair önemli bir kanıt oluşturmaktadır.

Nicel verilere dönük olarak, "Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı son testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık var mıdır?" alt problemine dönük analizler yapılmış ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Deney ve Kontrol Grubu Akademik Başarı Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Guruplar	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Deney	23	23,82	3,31	45	1,65	0,104
Kontrol	24	22,37	2,66			

Yaratıcı drama uygulamalarının bitiminde deney ve kontrol gruplarında gerçekleştirilen son akademik başarı testinin t-Testi sonuçlarını içeren Tablo 5 gözden geçirildiğinde, her iki grup arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır [$t(45)=1,65, p>.05$]. Bununla birlikte, akademik başarı bakımından, ilkokul 4.sınıf öğrencilerinin kontrol ($x=22,37$) ve deney ($x=23,82$) grupları birbirleri ile karşılaştırıldığında, deney grubunun puan yüksekliği dikkat çekmektedir. Yaratıcı

drama tekniği ile yapılan etkinlikler öğrencilerin etkin vatandaşlık ölçeği örneğinde olduğu gibi öğrencilerin başarı puanlarında bir artışa neden olmuştur.

Bulgular, araştırma alt problemleri dahilinde sıra ile verilmiştir.

Nitel Verilerden Elde Edilen Bulgular

İHYD dersinde yaratıcı drama tekniği çerçevesinde işlenen derslere yönelik deney grubu öğrencilerinin görüşlerini almak için araştırma sonunda bu öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Bu şekilde elde edilen veriler içerik analizi yöntem ve teknikleri vasıtası ile analiz edilmiştir. Söz konusu nitel veriler, kategoriler ve kodlara ayrılarak frekansları belirlenmiştir. Bu veriler tablolara aktarılmıştır ve ayrıca örnek öğrenci cümlelerine yer verilmiştir.

İHYD dersinde yaratıcı drama öğrenci değerlendirme formunda ilk olarak “Uygulama sürecinde gerçekleştirilen yaratıcı drama beğendiğiniz ve beğenmediğiniz etkinlikleri nedenlerini açıklayarak belirtiniz? Soru sorulmuştur. Bu soruya ilişkin cevaplar Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6

Yaratıcı Drama Tekniğinin Beğendikleri ve Beğenmedikleri Etkinliklere İlişkin Öğrenci Görüşleri

Kategori	Kodlar	Tekrar eden öğrenciler	f
Beğendi	Eğlenceli olma	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö13, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21	11
	Derslerin daha etkili geçmesi	Ö3, Ö4, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö15, Ö16, Ö23	9
Beğenmedi	Fiziksel ortam	Ö14, Ö17, Ö22	3

Tablo 6’da görüldüğü üzere deney grubundaki öğrencilerin büyük bir kesimi (n=20) yaratıcı drama tekniğini beğendikleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Beğenen öğrencilerden “Eğlenceli olma” koduna ilişkin Ö1, “Hepsini çok beğendim, çünkü çok eğlendik, öğrenmemi kolaylaştırdı” ve Ö13, “Tüm etkinlikleri çok beğendim çünkü oyunlar oynayarak ders işledik bu yüzden çok eğlendim” ve “Derslerin daha güzel” koduna ilişkin Ö20, “Beğenmediğim etkinlik olmadı çünkü ders çok güzel geçti” şeklinde görüş belirtmiştir. Beğenmedi kategorisinde 3 öğrencinin “Fiziksel Ortamdan yakındığı görülmektedir. Ö14, “En çok sevdiğim etkinlik istasyon ve gözlük takma etkinliği, sevmediğim etkinlik rol kartı çünkü sınıfımız çok küçük olduğu için zorlandım.” Şeklinde görüş bildirmiştir.

Bu soruya ilişkin nitel bulgular incelendiğinde öğrencilerin yaratıcı drama tekniği çerçevesinde yapılan etkinlikleri beğendikleri ve dersin eğlenceli ve etkili geçmesinde önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Buna karşılık 3 öğrenci ise sınıfın fiziki ortamının olumsuz etkilerinden söz etmiştir.

Yaratıcı dramanın İlkokul 4. Sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde kullanılmasının konuları öğrenmenizi kolaylaştırması açısından düşünceleriniz nelerdir? Sorusuna ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Yaratıcı Dramanın Konuları Öğrenmelerini Kolaylaştırması Açısından Düşüncelerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Kategori	Kodlar	Tekrar eden öğrenciler	f
Kolaylaştırdı	Eğlenerek Öğrenme	Ö1, Ö2, Ö5, Ö14, Ö22, Ö23	6
	Aktif Olma	Ö9, Ö11, Ö13, Ö19	4
	Eğitici Olma	Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20, Ö21	13

Tablo 7 gözden geçirildiğinde öğrencilerin tamamı (n=23) İHYD dersinde gerçekleştirilen etkinliklerin konuları öğrenmeyi kolaylaştırdığını belirtmiştir. Kolaylaştırdı diyen öğrencilerden “Eğlenerek öğrenme” koduna ilişkin Ö14, “Konuları çok kolay öğrenmemi sağladı çünkü çok eğlendim.”, “Eğitici olma” koduna ilişkin Ö8, “Eğiticiydi. Dersi çok sevmemi sağladı.” ve “aktif olma” koduna ilişkin Ö9, “Derste daha çok aktif olmaya başladığım için konuları kolay anladım.” şeklinde görüş belirtmiştir. Bu bulgular ele alındığında yaratıcı drama yoluyla yapılan öğretim sürecinin özellikle eğitici olması, eğlenerek öğrenmeyi esas alması ve ders boyunca aktif öğrenmenin gerçekleşmesi İHYD dersinin kolay bir şekilde öğrenilmesine vesile olduğu söylenebilir.

Öğrencilere sorulan yaratıcı drama etkinliklerinden hangilerinde zorlandınız? sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Yaratıcı Drama Etkinliklerinden Hangilerinde Zorlandıklarına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Kategori	Kodlar	Tekrar eden öğrenciler	f
Zorlanmadım	Anlaşılır	Ö2, Ö4, Ö7, Ö15, Ö19, Ö20, Ö21	7
	Kolay öğrenme	Ö1, Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö13, Ö16, Ö18, Ö22, Ö23	12
Zorlandım	Fiziksel koşullar	Ö11, Ö12, Ö14, Ö17	4

Tablo 8 göz önüne alındığında deney grubunda bulunan öğrenciler önemli oranda çoğunluğu (n=19) zorlandığı bir etkinlik olmadığını açıklamıştır. “Zorlanmadım” diyen öğrencilerden “Anlaşılır” koduna ilişkin Ö2, “Zorlanmadım, çünkü etkinliklerin hepsi açık ve anlaşılırdı”, “Kolay ve Hızlı Öğrenme” koduna ilişkin Ö5, “Etkinliklerin hiçbirisinde zorlanmadık çünkü oyunlarımız çok kolaydı.” Diğer taraftan zorlandım kategorisinde ise sadece 4 öğrenci bulunmaktadır bu öğrenciler ise olumsuz özellikler olarak, fiziksel koşullara dikkat çekmektedir. Örneğin Ö14, “Etkinlik alanımız dar olduğu için rahat hareket edemedik.” biçiminde açıklama yapmıştır.

Öğrencilere sorulan bir değer soruda “Yaratıcı drama etkinliklerinin eğlenceli yönleri hakkında neler düşünüyorsunuz? sorusudur. Bu soruya ilişkin olarak öğrencilerin Tablo 9 da belirtilmiştir.

Tablo 9*Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yönteminin Eğlenceli Yönlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Kategori	Kodlar	Tekrar eden öğrenciler	f
	Oyun oynama	Ö2, Ö3, Ö6, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö20, Ö21, Ö22	9
Katkı Sağladı	Mutlu ediyor	Ö1, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19	11
	Katılım istekliliği	Ö4, Ö5, Ö23	3

Deney grubundaki bütün öğrenciler Tablo 9 da görüldüğü üzere (n=23) yaratıcı drama ile yapılan İHYD derslerinde önemli katkılar sağladığını açıklamışlardır. Bu duruma neden olarak “Oyun oynama” koduna ilişkin Ö12, “*Çok eğlenceli, çünkü oyunlar oynayarak çok eğlendik, dersi çok sevmemi sağladı.*” “Mutlu ediyor” kodunda ise Ö16, “*Derste arkadaşlarımla keyifli keyifli zaman geçirdiğim için çok mutlu oldum,*” diye cevap verirken, “Katılım istekliliği” kodunda öğrencilerden Ö5, “*Çok etkinlik yaptığımız için çok eğlenceliydi, bu derse diğer derslerden daha çok katıldım.*” şeklindeki görüşü oldukça dikkat çekici bulunmuştur.

Buradaki bulgular yorumlandığında görülmektedir ki ilkökul öğrencileri yaratıcı dramayı bir oyun gibi algılamakta ve oyun oynayarak öğrendiklerinden mutlu oldukları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte gerçekte yaratıcı drama tekniği bir oyun olarak görülmemektedir. Fakat sosyal katılım göstererek ve eğlenerek öğrenmede oyun önemli bir araçtır. İlkokul öğrencilerin yaşlarının küçük olması nedeni ile onları daha iyi eğitmek amacı ile adeta oyun oynar gibi yaratıcı dramanın kullanılmasının önemini çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Öğrenci değerlendirme formunda Arkadaşlarıyla iletişim açısından yaratıcı drama etkinlikleri ne tür katkılar sağlamıştır? Açıklayınız. Sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplardan yola çıkılarak belirlenen kategoriler, kodlar ve frekansları Tablo 10’da belirtilmiştir.

Tablo 10*Öğrencilerin Arkadaşları ile İletişim Açısından Yaratıcı Drama Etkinliklerin Sağlamış Olduğu Katkılara İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Kategori	Kodlar	Tekrar eden öğrenciler	f
	Anlaşma	Ö3, Ö13	2
	Özgüven	Ö5, Ö8, Ö12, Ö17	4
Katkı Sağladı	Etkileşim	Ö1, Ö2, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö20, Ö21, Ö22,	14
	Katılım	Ö4, Ö19, Ö23	3

Tablo 10 gözden geçirildiğinde, deney grubundaki bütün öğrenciler (n=23) kendi arkadaşları ile iletişim kurma açısından yaratıcı dramanın önemli katkılarının olduğunu açıklamışlardır. “Anlaşma” kodunda öğrencilerden biri Ö3, “*Arkadaşlarımla ders içerisinde daha iyi anlaşmamı sağladı.*” görüşünü dile getirirken “Özgüven” kodunda Ö17, “*Katkı sağladı, çünkü kendimi daha iyi ifade ediyorum ve kendime güvenim geldi.*” demiştir. “Etkileşim” kodunda Ö22 “*Tüm sınıfla artık daha çok konuşmaya başladım ve daha çok etkileşim halindeyim,*” demiştir. “Katılım” kodunda ise Ö19 “*Derse artık eskisinden daha çok katılıyorum ve tüm arkadaşlarımla konuştum*” biçiminde görüşünü açıklamıştır.

Yukarıdaki bulgular İHYD dersinde yaratıcı drama tekniğinin öğrencilerin arkadaşları ile daha aktif bir iletişimin içinde olduklarını, arkadaşları ile konuşurken kendilerinde daha iyi bir güvenin

oluşturduğunu göstermektedir. Bu nedenle derste yaratıcı dramanın iletişim bakımından açık bir etkisinin olduğu ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerden son olarak “Yaratıcı drama tekniği ile işlemiş olduğunuz derslerin diğer derslerde kullanılan yöntem ve tekniklere göre ne gibi farklılıkları vardır? sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin öğrencilerin cevapları Tablo 11 de yansıtılmıştır.

Tablo 11

Öğrencilerin Yaratıcı Drama Tekniği ile İşlemiş Olduğunuz Derslerin Diğer Derslerde Kullanılan Yöntem ve Tekniklere Göre Farklılıklara İlişkin Öğrenci Görüşleri

Kategori	Kodlar	Tekrar eden öğrenciler	f
Farklılık var	Çok ve sık etkinlik yapma	Ö2, Ö5, Ö9, Ö14, Ö15	5
	Eğlenceli olma	Ö1,Ö3,Ö4,Ö6,Ö8,Ö10,Ö12,Ö17,Ö18, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23	13
	Derslerin daha güzel ve çabuk geçmesi	Ö7, Ö11, Ö21	3
Fark yok	Fark göremedim	Ö13, Ö16	2

Tablo 11 de görüldüğü üzere, deney grubundaki öğrencilerin hepsi (n=23) yaratıcı drama tekniği ile işlenen İHYD dersinin diğer ders yöntemleri ile karşılaştırıldığında belirgin farklılıklar olduğunu açıklamışlardır. “Çok ve sık etkinlik yapma” kodunda Ö9, “Evet, bana göre farklılıklar var. Çünkü diğer derslerden daha çok etkinlik yapıyoruz.” demiştir. “Eğlenceli olma” kodunda Ö23, “Diğer derslere göre çok farklı çünkü çok eğlenceli yanları var bu yüzden diğer derslerden daha çok sevmemi sağladı” görüşünü ileri sürmüştür. “Derslerin daha güzel ve çabuk geçmesi” kodunda Ö11, “Evet farklı. Çünkü diğer derslerde daha çabuk sıkılıyorduk. Şimdi ders hem eğlenceli hem de çabuk geçiyor” şeklinde cevaplamışlardır. Bu soruda iki öğrenci ise fark göremediğini belirtmiştir. Ö13 hep aynı bir fark yoktur biçiminde cevap vermiştir.

Kısaca nitel verilerden elde edilen bulgular göstermektedir ki yaratıcı drama tekniği İHYD dersinde kullanılmasıyla dersin daha eğlenceli hale getirmesine onların mutlu bir şekilde derse işlemelerine destek olduğundan yaratıcı drama tekniğinin İHYD dersinde pozitif yönde bir farklılık oluşturduğu söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışma ile, yaratıcı dramanın insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi (İHYD) dersinde kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına ve etkin vatandaş olma üzerine etkileri ayrıca, ilkökul öğrencilerinin yaratıcı drama tekniğine bakışları ele alınmıştır. Çalışma sonrasında, deney grubu öğrencilerinden etkin vatandaş ölçeği ve başarı testlerinden alınan verilerden anlamlı bulgulara ulaşılmamış olsa da deney grubu öğrencilerinin puanları her iki testte de kontrol grubundan daha yüksektir. Yaratıcı dramanın nitel verileri öğrencilerin yaratıcı dramaya oldukça olumlu yaklaştığını ve yaratıcı drama ile işlenen derse sevdiklerini açık bir şekilde göstermektedir. Bu durum İHYD dersinde, yaratıcı dramanın etkililiğini ortaya çıkarmaktadır. Elde edilen veriler ışığında düşünüldüğünde, yaratıcı drama öğrencilerin derse etkin katılımında önemli bir rol üstlendiği belirtilebilir. Yine ilkökul öğrencilerinin başarı puanlarındaki yükseklikte, insan hakları, adalet, demokrasi vatandaşlık gibi kavramları yaratıcı drama ile öğrendiklerini göstermektedir. Yaratıcı dramanın özünde bulunan rol yaparak yaşayarak öğrenme ile vatandaş olarak öğrenmede önemli katkıları olduğu söylenebilir. Ayrıca yaratıcı dramada kullanılan ısınma

ve canlandırma aşamalarının öğrencilerin eğlenerek öğrenmesine neden olduğu görülmüştür. Bu bulgulara benzer bulgular bazı çalışmalarda da yer almaktadır (Günaydın,2008; Ulubey, 2015; Ulubey ve Gözütok 2016). Eğlenerek öğrenme ve öğretme süreci günümüzde öğrencilerin derse olan ilgi ve katılımını artırmak için kullanılmaktadır. Yine yaratıcı drama ile demokratik değerler konusunda öğrencilerde bilinçlilik arzusunu geliştirilmesi de söz konusu olabilir (Üçle, 2022). Bu bağlamdan hareket ettiğimizde yaratıcı dramanın özellikle etkin vatandaşlık bağlamında bilinçliliğinde bir artışın olduğu hem başarı testi ile hem de etkin vatandaşlık ölçeği ile ortaya konmuştur. Yine bu teknik ile öğrencilerin eşitlik, adalet, demokrasi gibi kavramları rahatlıkla öğrenebildikleri başarı testlerinden anlaşılabilmektedir.

İHDY dersinde yaratıcı drama tekniğinin öğrencilerin akademik başarı puanlarının son testinde anlamlı bir sonuca ulaşılmamış olsa da başarı puanlarındaki artışın dikkate değer olduğu görülmüştür. İHYD dersinde deney grubunda yaratıcı dramanın başarıyı arttırdığı özellikle öğrenci görüşleri de dikkate alındığında ortadır. Yaratıcı dramanın öğrenim üzerine etkisi üzerinde pek çok çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların önemli bir kesiminde öğrencilerin öğrenimine katkılarında yaratıcı drama lehine anlamlı farklara ulaşıldığı görülmektedir (Karapınarlı 2007; Günaydın, 2008, Erdoğan, 2010; Naycı 2011; Zengin ve Yalçınkaya 2016; Bakkaloğlu 2017; Ali 2019; Şentürk 2020; Öztürk, Sarı 2018; Üçel 2022). Bazı çalışmalarda ise anlamlı bir fark olmamasına karşın puan ortalaması bakımından bir pozitiflik göstermekte olup bu çalışma ile paralellik göstermektedir (Aydın, 2013; Zengin 2014; Kılınçarslan ve Şimşek, 2015). Yaratıcı dramanın başarıya katkı sağlamasının nedenleri olarak öğrencilerin yaratıcı drama uygulama süresince etkin katılım göstermesi, kendini ifade etmede özgür olmaları, çekinmeden kendilerini kanıtlamaları, rahatlama ve ısınma gibi hareketlerin yapılması doğaçlama becerisinin gelişmesi gösterilebilir. Bununla birlikte, Aydın (2013), çalışmasında 4. sınıf öğrencilerinin problem çözmede yaratıcı dramanın anlamlı bir fark yaratmadığını hatta çalışma sonucunda kontrol grubunun puanlarının daha yüksek olması gibi bir sonuçla da karşı karşıya kaldığını belirtmiştir. İHYD dersinde yaratıcı drama tekniğine dönük bu çalışmadan başka bir çalışma ise WEB 2.0 destekli yaratıcı drama etkinliklerinin uygulandığı çalışmadır. Üçel (2022) tarafından yapılan bu araştırma WEB 2.00 destekli yaratıcı drama etkinliklerine dönük anlamlı sonuç elde edilmiştir. Ulubey (2015) ise vatandaşlık ve demokrasi dersi ve programı için yapmış olduğu çalışmada yaratıcı dramanın akademik başarıya önemli katkılar sağladığını belirtmiştir.

Etkin vatandaşlık bakımından araştırma irdelendiğinde, İnsan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde, bu çalışmada yaratıcı dramanın öğrenciler üzerinde anlamlı bir fark elde edilmemiş olsa da etkin vatandaşlık ölçeğinde kontrol grubuna göre daha yüksek puanın elde edilmesi önemlidir. Buradan etkin vatandaş yetiştirmede farklı etkinlikler ile etkin vatandaşlığın önemi ortaya çıkmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı, etkin vatandaş yetiştirmeye önem vermektedir. Hatta sosyal bilgiler dersi öğretim programı içerisinde yer alan öğrenme alanlarından biri de etkin vatandaşlıktır. Diğer taraftan, insan hakları yurttaşlık ve demokrasi dersinin önemli amaçlarından biri de etkin vatandaş yetiştirmektir (MEB, 2018). Etkin vatandaşlık birey ve devlet arasında gerçekleşen her türlü hak ve sorumlulukları kapsamaktadır. (Yerel ve Gürbüz, 2021). Kansu (2015) ilkökul öğreniminde etkin vatandaşlık öğreniminin önemine dikkat çekerek bu seviyedeki öğrencilerin eğilimlerini belirlemiştir. Annette (2009), etkin vatandaşlığın giderek artan önemini vurgulayarak hayat boyu öğrenmede aktif vatandaşlığın önemine dikkat çekmiştir.

Sonuç olarak yaratıcı drama teknikleri baz alınarak gerçekleştirilen bu çalışmada yaratıcı dramanın İHYD dersinde öğrencileri başarılarının artırılmasında etkili olduğu, etkin vatandaş olma tutumlarında pozitif yönde bir gelişimin olduğu görülmüştür. Kısaca, İHYD derslerinde

yaratıcı drama kullanımı dersin kazanımlarını pekiştirerek öğrenmede, öğrenci başarılarının artırılmasında ve onların etkin vatandaş olma eğilimlerinin geliştirilmesinde etkili olmaktadır.

Öneriler

Bu araştırmanın bulguları ışığında aşağıda belirtilen öneriler getirilebilir.

- Bu araştırma İHYD (İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi) dersinde hak, özgürlük ve sorumluluk- adalet ve eşitlik üniteleri için tasarlanıp uygulanan bir çalışmadır. Yaratıcı dramanın ve etkin vatandaşlık ölçeği dikkate alınarak diğer üniteler için de ayrı çalışmalar yapılabilir.
- İHYD dersinde bazı yaratıcı drama etkinlikleri için okulun ve sınıfın fiziki imkânlarında düzenleme ve iyileştirmeler sağlanabilir.
- İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin rahat ortamlardan ve katılım gösterdikleri derslerden zevk aldıkları ve rahat ortamları sevdikleri belirlenmiştir. Okul yönetimi ve idarecileri derslerin daha rahat ortamlarda yürütülebilmesi için çalışmalar yapmalıdır.
- Bu çalışmada İHYD dersinde yaratıcı drama tekniğinin ilkokul öğrencilerinin akademik başarısını artırsa ve etkin vatandaş olma puanını olumlu yönde seyretmesini sağlasa da kontrol grubu ile deney grubu arasında yaratıcı drama lehine anlamlı bir sonuç ortaya çıkmamıştır. Buradan hareketle sınıf fiziki imkanlarında iyileştirmelerle daha uzun zaman dilimli araştırmalar yaparak yaratıcı drama tekniğinde net fikirlere ulaşılabilmesi için yeni çalışmalar yapılabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmada her iki yazarın katkısı aynı orandadır.

Çatışma Beyanı

Yazarlar uyumlu bir çalışma göstermiş olup herhangi çatışma söz konusu değildir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, H. Ö. (2006). *Yaratıcı Drama, 1985-1998 Yazılar*. (2. Baskı) Naturel Yayıncılık.
- Akkuş, Ç. (2013). *İlköğretim birinci sınıf hayat bilgisi dersindeki fen kavramlarının drama yöntemiyle öğretiminin öğrenmedeki başarı ve kalıcılığa etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Akoğuz, A., & Akoğuz, M. (2011). *Yaratıcı drama etkinlikleri*. Final Yayınları.
- Aksarı, S. (2005). *İlköğretimde günlük plan olarak drama önerileri*. Nobel Yayınları.
- Ali, C. S. A. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama kullanılmasının iletişim becerilerine ve akademik başarıya etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Annette, J. (2009). Active learning for active citizenship' Democratic citizenship and lifelong learning. *Education, Citizenship and Social Justice*, 4(2), 149-160. <https://doi.org/10.1177/174619790910393>
- Aslan, S., & Aybek, B. (2018). Sınıf öğretmenlerinin ilkokul 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersi öğretim programına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 233-262.

- Aydın, S. M. (2013). *Türkiye’de ilkokul dördüncü sınıfta yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin problem çözme becerisine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Aykaç, M., & Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 297-314.
- Bakkaloğlu, N. (2017). *İlkokul çevre konularında uygulanan yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarılarına, kahınlığa ve ilgilerine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Sage.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*. (M. Sözbilir, Çev.). Pegem Akademi.
- Çarıkcı, S. (2019). *Çocuk hakları eğitimi programının ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin çocuk hakları tutum ve farkındalıklarına etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi
- Çetinkaya-Aydoğdu, C., & Kirpik, C. (2021). Sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ilişkin öğrenci görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 16(2), 285-308.
- Değirmenci, Y., & Eskici, B. (2019). Öğretmen adaylarının etkin vatandaşlık algılarının incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 232-256. <https://doi.org/10.26466/opus.537074>
- Dere, İ., & Akdeniz, Ş. N. (2021). Topluma hizmet eden sosyal bilgiler öğretmen adaylarının etkin vatandaşlık ve gönüllülük algıları. *Başkent University Journal of Education*, 8(2), 352-367.
- Erdoğan, S. (2010). *Eğitici drama yönteminin fe ve teknoloji dersi vücudumuzda sistemler ünitesinde öğrenci başarısına etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Faiz, M. & Avcı, E. K. (2018). 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları “etkin vatandaşlık” öğrenme alanında yer alan becerilerin ve değerlerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1), 1-21.
- Guérin, L. J. F., Van der Ploeg, P. A., & Sins, P. H. M. (2013). Citizenship education: the feasibility of a participative approach. *Educational Research*, 55(4), 427-440. <https://doi.org/10.1080/00131881.2013.844945>
- Gülmez, M. (2001). *İnsan hakları ve demokrasi eğitimi*. TODAIE Yayınları.
- Günaydın, G. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde drama yönteminin erışı ve tutum üzerindeki etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Güneş, S. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemiyle tarihsel empati becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.

- Gürel, D. (2016). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilkökul 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersine yönelik görüşlerinin karşılıklı olarak incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 641-660.
- Güven, A. (2005). İlköğretim okulları sosyal bilgiler dersindeki tarih konularında yaratıcı drama kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 454-461.
- Güven, M. (2011). Okul öncesinde demokrasi eğitimi ve çocuk haklarında eğitim ortamları. H. Deveci, (Ed.), *Okul öncesinde demokrasi eğitimi ve çocuk hakları*, 93-118. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kaçar, H., & kaçar, M. (2016). İlkokul dördüncü sınıf öğretmenlerinin dördüncü sınıf insan hakları yurttaşlık ve demokrasi dersine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (8), 182-196.
- Kansu, Ç. ve Öksüz, Y. (2014). Developing an Active Citizenship Scale for the Fourth Grade Primary School Students'. *The Anthropologist*, 18(3), 969-980. <https://doi.org/10.1080/09720073.2014.11891630>
- Kansu,Ç. (2015). *İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinde Etkin Vatandaşlık Eğitiminin Etkliliği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Karaman-Kepenekçi, Y. (2008). *Eğitimciler İçin İnsan Hakları ve Vatandaşlık*. Ekinoks Yayınları.
- Karalı, Y., & Adıgüzel, S. (2021). İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin insan hakları yurttaşlık ve demokrasi dersinde geçen kavramları kazanım düzeyleri. *EJER Congress 2021*, 74.
- Karapınarlı, R. (2007). *İlköğretim 7. sınıf matematik dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarı ve kalıcılık düzeyine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Üniversitesi.
- Karasar, N. (2018). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama* (20. bs.). Nobel Akademi.
- Kavak, O., & İlhan, G. O. (2021). Sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanına yönelik dijital çizgi roman tasarımı: "Minik Vatandaşlar". *Öğretmen Eğitiminde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 243-265.
- Kılınçaslan, H., & Şimşek, P. Ö. (2015). 6. sınıf "kuvvet ve hareket" ünitesinde basamaklı öğretim yöntemi ve yaratıcı drama yönteminin erişiyeye, tutuma ve kalıcılığa etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(180),217-245. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4380>
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018) İlköğretim vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi öğretim programı. 10/10/2018 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx?tur=ilkogretim&lisetur=&ders=&sira=&sinif=&sayfa=3> adresinden erişilmiştir.
- Kaf. Ö., (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama ve müze. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(2), 137-146.
- Kondu, Z., & Sakar, T. (2013). Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi niçin verilir? *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 49-60.
- Naycı, Ö., (2011). *İlköğretim 5.sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

- Oğuzkan, F. (1981). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özdamar, K. (1999) *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi 1*. Kaan Kitabevi
- Öztürk, T., & Demet, S. (2018). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi. *Journal of Theoretical Educational Science*, 11(3), 586-605. <https://doi.org/10.30831/akukeg.342704>
- San, İ. (1998). Türkiye’de Yaratıcı Drama Çalışmalarının Dünü ve Bugünü. 2. *Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi*, Ankara Üniversitesi. <https://124.im/STJwaXu> adresinden 10/10/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Sever, R., Yalçinkaya, E., & Mazman, F. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde etkili bir öğretim yöntemi: Dramatizasyon. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 155-166.
- Söğüt, M., & Polat, S. (2020). Ters-yüz sınıf modelinin etkin vatandaşlık öğrenme alanının öğretiminde kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(24), 2472-2504.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınları.
- Ulubey, Ö. (2015) *vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programının yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile uygulanmasının akademik başarıya ve demokratik değerlere bağlılığa etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Ulubey, Ö. ve Gözütok, F. D. (2016). Yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile geleceğin vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 40(182). <https://doi.org/10.15390/EB.2015.4845>
- Üçel, Z., (2022). *İnsan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde web 2.0 araçları ile desteklenen yaratıcı drama yönteminin akademik başarı ve tutuma etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bozok Üniversitesi.
- Üstündağ, T. (2009). *Yaratıcı drama öğretmenimin günlüğü*. Pegem Akademi.
- Yeler, M., & Gürbüz, O. (2021). 5. sınıf sosyal bilgiler etkin vatandaşlık öğrenme alanı kazanımlarına ilişkin eğitim durumlarının incelenmesi: durum çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(39), 175-222. <https://doi.org/10.26466/opus.834524>
- Zengin E. E. (2014). *Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi.
- Zengin, E. E., & Yalçinkaya, E. (2016). *Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler programındaki değerlere etkisi*. *Mediterranean Journal of Humanities*, 1(2), 221-236. <https://doi.org/10.13114/MJH.2016.295>

Extended Abstract

Introduction

Human rights and democracy are two essential elements that cannot be separated from each other. The more democracy is developed in a place, the more human rights of that place develop (Ulubey and Gözütok, 2016). Democracy can be sustained by giving importance to respecting and strengthening human rights in societies (Gülmez, 2001). Human rights education is defined as the education given to enable people to know, use and protect their rights, while improving their rights, Karaman-Kepenekçi, 2008). The units in the Human Rights, Citizenship and Democracy lesson in the Primary School 4th Grade lesson are gathered in 6 units under the name of 1. Being Human, 2. Right, Freedom, and Responsibility, 3. Justice and Equality, 4. Reconciliation, 5. Rules, 6. Living Together (MEB, 2018). The Human Rights, Citizenship and Democracy Curriculum envisages raising individuals who adopt human values, accept all responsibilities to use rights and freedoms, defend justice and equality in any environment (The Ministry of National Education, (MNE), 2018). In this study, the effect of teaching the 4th Grade Human Rights, Citizenship and Democracy (HRCD) Course, which is a unit of rights, Freedom and Responsibility-Justice and Equality unit, with creative drama activities, on academic success and creating effective citizens was investigated.

Method

Mixed method was used in the research and this method includes the use of quantitative and qualitative research data together (Creswell, 2013). In the design of this study, there is an explanatory sequential design. In this study, it is envisaged to use a quasi-experimental research model with pretest-posttest group, which will cover the research purposes. A quasi-experimental design with pre-test post-test control groups was used to analyze and interpret the quantitative data. To support the interpretations of the quantitative findings obtained during the study with qualitative data, semi-structured questions were asked to the students in the experimental group and their opinions were taken. In the mixed method, it is possible to make inferences by analyzing the quantitative and qualitative results in a way that supports each other (Creswell, 2017).

The study group of the research consists of fourth grade students studying in a primary school in Kayseri Kocasinan District. There are twenty-three students in the experimental group and 24 students in the control group in the study group. Convenience sampling method was used in the research conducted in the 2017-2018 academic year. The academic achievement test was conducted by the researcher and is designed to measure the academic success of the students in the human rights, citizenship, and democracy course, in the units of "rights, freedom and responsibility, justice and equality". The final achievement test consists of 30 questions. The evaluation of the achievement test was evaluated by giving 1 (one) point to correct answers and 0 (zero) points to blank and incorrect answers. While the academic achievement test was being developed, it was evaluated according to the Bloom taxonomy steps and the KR 20 reliability coefficient of the final test was calculated as .81.

The effective citizenship scale was used to determine the effective citizenship level of primary school students in the human rights, citizenship and democracy course. Necessary permissions were obtained for this scale developed by Kansu and Öksüz (2014). This scale consists of 25 items and is a Likert type scale.

Findings

There was no significant difference between the effective citizenship scale pre-test and post-test mean scores of the experimental and control groups. ($t(45)=-.38$; $p>.05$). In addition, the effective citizenship scale average score of the experimental group (62.21) and the control group (61.50) were found to be slightly different (0.71) in favor of the control group. When Table 5 containing the *t* test results of the last academic achievement test performed in the experimental and control groups at the end of the creative drama practices was reviewed, no significant difference was found between the two groups [$t(45)=1.65$, $p>.05$]. However, in terms of academic achievement, when the control ($x =22.37$) and experimental ($x=23.82$) groups of primary school 4th grade students are compared with each other, the high score of the experimental group is remarkable.

All of the students in the experimental group ($n=23$) stated that there are significant differences when the HRCD course, which is taught with the creative drama technique, is compared with the other course methods.

The findings obtained from the qualitative data show that the creative drama technique makes a positive difference in the HRCD course, since the use of the creative drama technique in the İHYD lesson makes the lesson more fun and supports them to teach the lesson happily.

Conclusion and Discussion

No meaningful results were obtained in the post-test of the students' academic achievement scores of the creative drama technique in the İHYD course. However, the increase in achievement scores was notable. The fact that creative drama increased the success of the experimental group in the İHYD course also emerges when the students' opinions are considered. Many studies have been conducted on the effect of creative drama on learning. In a significant part of these studies, it is seen that there are significant differences in favor of creative drama in the contribution of students to their learning (Karapınarlı 2007; Günaydın, Üçel 2022). Although there is no significant difference in some studies, there is also a positivity in terms of average score, which is in line with this study (Aydın, 2013; Zengin 2014; Kılınçarslan & Şimşek, 2015). The reasons why creative drama contributes to success can be cited as the active participation of the students during the creative drama practice, their freedom to express themselves, proving themselves without hesitation, and the development of improvisation skills by performing movements such as relaxation and warming. On the other hand, Aydın (2013) stated in his study that creative drama did not make a significant difference in problem solving of 4th grade students. Apart from this study on creative drama technique in İHYD class, it is a study in which WEB 2.00 supported creative drama activities are applied. This research conducted by Üçel (2022) has obtained significant results for WEB 2.00 supported creative drama activities. Ulubey (2015), on the other hand, stated that creative drama contributed significantly to academic success in his research for the citizenship and democracy course and program.

Considering the research in terms of active citizenship, no significant difference was found between the creative drama and the students in the Human Rights, Citizenship and Democracy course in this study. However, it is important to obtain a higher score in the effective citizenship scale than the control group. The Ministry of National Education attaches importance to raising effective citizens. In fact, one of the social studies teaching fields is active citizenship. On the other hand, one of the important aims of the human rights, citizenship and democracy course is to raise effective citizens (MEB, 2018). Effective citizenship includes all kinds of rights and responsibilities between the individual and the state.